

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefronktrana pisma se ne sprejemo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-; za četrt leta Din 15-; za pol leta Din 30-; za inozemstvo Din 7- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Sklepi kongresa kršč. internacionale

Koncentracija kapitala in racionalizacija dela.

Moderni razvoj gospodarskega življenja, ki se odraža v koncentraciji kapitala in racionalizaciji dela, izvira sicer le iz čistega stremeljenja po profitu, more pa pri pravilnem izvajanju odgovarjati tudi svojim naravnim ciljem.

Kongres ugotavlja, da bodo morale krščanske strokovne organizacije z ozirom na to svoje delo ojačiti in izpopolniti in ga usmeriti v to, da bo gospodarstvo služilo svojim praviim namenom — pokritje materialnih potreb človeštva — in da se bo razvijalo v tem pravcu, da ne bodo oškodovani tudi duhovni in npravni interesi ogromne večine človeštva in da pripade vsakemu človeku pravičen in primeren del dobrin zemlje.

Kot zastopstvo koristi delovnega ljudstva morajo krščanske strokovne organizacije čuvati, da koncentracija kapitala in racionalizacija dela ne bosta pomenili za delavstvo novega poslabšanja položaja, ampak, da bo napredek gospodarstva služil materialnemu in duhovnemu povzdigu delavstva. To pa bo le tedaj, ako bodo slednji voditelji gospodarstva priznali dostojanstvo in pomen dela kot edinega aktivnega tvorca produkcije in mu zato odkazali pripadajoče mesto v vodstvu gospodarstva, odnosno produkcije.

Finejša razdelitev dela z naraščajočo mehanizacijo dela se ne sme zasledovati le s tehničnega vidika, ampak mora delo odgovarjati telesnemu in duševnemu razpoloženju delavca; delovni pogoji morajo odgovarjati stroitvi in potrebam delavca in njegove družine in mu omogočiti dosego cilja, ki je stavljen vsakemu človeku od Boga.

Iz tega izvaja kongres sledeče naloge strokovnih organizacij, države in mednarodnih institucij:

Naloge strokovnih organizacij:

1. Strokovne organizacije so dolžne v državnem kot v mednarodnem okviru posvetiti se proučevanju koncentracije kapitala in racionalizacije dela, temu odgovarjajoče izobraziti svoje funkcionarje in izvežbati gospodarske strokovnjake.

2. Prodreti morajo s svojo pravico soddločevanja, da morejo njih zastopniki v obratih zasledovati izvedbo racionalizacije, preprečevati mehanizacijo in z močno roko ščititi delavstvo pred vsemi zlimi namerami.

3. Pri sklepanju kolektivnih pogodb morajo stremeti za tem, da ne udrdijo samo mezd, primerno višjim zahtevam, ki se stavlja na delavstvo po racionalizaciji, ampak z vsemi sredstvi nastopajo za to, da ne zadene delavce prekomerno izmzgavanje njegovih fizičnih (telesnih) in psihičnih (duševnih) sil.

4. Posebno pozornost pa morajo obratovati na to, da se preprečijo kvarni vplivi racionalizacije za delavke še posebej.

5. Pobijati z vsemi razpoložljivimi sredstvi grozečo brezposelnost, ki jo povzročata koncentracija in racionalizacija, tudi s ponovnim strokovnim šolanjem delavstva, ki svojega prejšnjega poklica ne more več izvrševati, enako z zasledovanjem preseljevanja delavstva.

6. Očigled naraščajoče nacionalne in internacionalne koncentracije kapitala morajo strokovne organizacije okrepiti svojo udarno moč in pri vseh mezdnih gibanjih preiskovati, ali in v koliko je zadevno podjetje del nacionalnih ali pa internacionalnih trustov, kartelov ali koncernov, od katerih je podpirano. Računati morajo na možnost in potrebo in-

ternacionalnih štrajkov tudi pri sklepanju kolektivnih pogodb in stremeti za istočasno prenehanje pogodb.

7. Energično morajo zastopati soddgovorno sodelovanje in soddločanje strokovnih organizacij v upravah nacionalnih kakor tudi internacionalnih trustov in kartelov, enako pa tudi enakopravno sodelovanju v vseh javnopравниh gospodarskih zastopih.

8. Pozivajo naj delavstvo, da bolj kot dosedaj, z aktivnim sodelovanjem pospešuje svoje delavsko združništvo, ki daje delavstvu kot konsumentu neposreden vpliv pri določevanju cen.

Naloge države.

1. Država naj prizna strokovne organizacije kot edine poklicne zastopnice delavstva in jim nudi pri njihovem prizadevanju za zboljšanje materialnega in kulturnega položaja velike večine ljudstva svojo pomoč. Zato mora osvoboditi zborovalno in združevalno pravico vsakršnekoli utesnitve in ščititi izvajanje te delavske pravice proti vsakomur.

2. S primernimi zakonitimi predpisi naj država pospešuje sklepanje kolektivnih delovnih pogodb; upostavi naj potrebne organe za pobijanje mezdnih sporov.

3. Skrbi naj za to, da bodo nadzorne oblasti v resnici v položaju, s sodelovanjem strokovnih organizacij in s pritegnitvijo delavcev iz obratov samih, vršiti uspešno kontrolo nad izvajanjem racionalizacije produkcije.

4. Spričo nove tehnične ureditve obratov je treba izdati nove predpise v svrhu učinkovite zaščite delavstva pred telesno in duševno škodo.

5. Z ratifikacijo in izvedbo od mednarodnega urada dela predloženih delavskih konvencij naj deluje za izpopolnitev delavske zakonodaje.

6. Prav posebno mora zaščititi družino in skrbeti za delavsko šolstvo in urediti delavske stanovanjske razmere, na drugi strani pa čim bolj omejiti delo žen in otrok v tovarnah.

7. Razvoj gospodarstva mora zasledovati država zelo natančno in si predvsem zagotoviti stalen in točen vpogled v zasebne monopole in naložiti vsem večjim podjetjem in kartelom, ki vplivajo na trg, zakonito dolžnost javnega polaganja računov. Pri tem nadzorstvu in poseganju v delovanje teh, naj se poslužuje država mnenja izvedenih zastopnikov gospodarskih organizacij delojemalcev in delodajalcev v primerni obliki.

— 0 —

Kongres kliče zavednemu strokovno organiziranemu delavstvu, da se v zmlslu teh sklepov aktivno udelejuje v strokovnem pokretu in tako v in po njih vpliva na gospodarsko življenje.

Kongres pozivlje cerkve, da posvete vso pozornost in skrb za preprečenje duhovno-npravne škode, ki grozi delavstvu vsled novega razvoja gospodarstva.

Kongres apelira dalje na časopisje, da bolj kot dosedaj zasleduje koncentracijo kapitala in racionalizacijo dela, in kot vodnik javnega mnenja jasno razlaga delo monopolističnih nacionalnih in internacionalnih podjetij, in nevarnosti, ki jih prizadevajo ta splošnosti.

Pridobivaj novih članov za Jugoslovansko strok. zvezo!

Socializem in krščanstvo

Široke delovne mase zasledujejo danes en cilj: strmoglavljenje današnjega kapitalističnega gospodarskega reda. Mesto tega treba postaviti nov, socialistični družabni red, ki bo slonel na novih boljših temeljih. Na to moramo vsi delati. Pomniti pa moramo, da socializem in socialdemokracija ni eno in isto in da sta krščanstvo in socializem združljiva. — Kaj je socialdemokracija? To je politična stranka z določenimi gospodarskimi in političnimi ter kulturnimi cilji kot komunisti. Ustvarili so jo možje, ki niso hoteli imeti nič skupnega s cerkvijo, vero in krščanstvom in so masam vzeli s tem vero. Še danes so nekatere programne točke proti cerkvi in lahko rečemo, da so socialdemokrati po večini po svoji notranjosti kapitalisti, večina voditeljev so stremuhi malenkostni ljudje in brezobzirneži, popolna zmaga socialdemokracije z njenim današnjim duhom pa bi pomenila za človeštvo nesrečo. — Pravi socializem je nekaj čisto drugega! On je koncem koncev le gibanje, ki hoče postaviti na mesto kapitalističnega sistema nov gospodarski sistem in v tem gibanju more sodelovati tudi krščanstvo. Nova gospodarska oblika, ki mora priti, je socialistična kot naravno potrebna posledica kapitalistične produkcije. Gospodarski razvoj pelje v socializem in gospodarstvo gre že na pot kartelov, trustov in državnih monopolov in noben diktator tega razvoja ne more zavreti. Na sadovih kapitalizma spoznamo, da ta ni združljiv s krščanstvom in zato moramo kot kristjani delati na čimprejšnji prehod iz kapitalistične v socialistično produkcijo; ta mora nastopiti čimprej; seveda je pa odvisno od ljudi, kdaj pride njen čas. Mirne duše lahko povemo sveto, da smo krščanski socialisti! Nauki velikih cerkvenih očetov stoji zelo blizu naukom socializma in dokazujejo, da si stojita ne krščanstvo in socializem, ampak krščanstvo in kapitalizem nasproti kot ogenj in voda. Zato se mora vsak kristjan odločiti za socializem ne samo, ker vidi, da je ta na pohodu, ampak tudi radi svoje vere, kajti v kapitalističnem družabnem redu je nemogoče biti kristjan. Zato pa, ker hočemo, da iz nove gospodarske oblike in novega človeštva zraste nova družba, zato smo krščanski socialisti.

Političen pregled.

Proslava preboja solunske fronte.

7. in 8. t. m. so praznovali v Belgradu 10 letnico preboja solunske fronte. Cela prireditve je imela preveč militaristični značaj. Poskus, izvesti jo ob složnem sodelovanju vseh treh narodov in ji dati tako splošno nacionalni značaj, se je ob razumljivi in skoro popolni abstinenci hrvatskega naroda, ponesrečil. Cela svečanost je obstojala v glavnem iz vojaške parade, ki je stala lepe denarce. Obenem se je izvršilo tudi polaganje temeljnega kamna Invalidskemu domu (ne pa svečana otvoritev, ker o domu sploh še ni sledu). Celu jugoslovansko delavstvo še posebej je ob tej spominski vojaški proslavi stalo popolnoma ob strani in s tem manifestiralo svoj protest proti grozotam vojne, katerih žive, a pohabljenе spomine so vozili s kočijami v sprevodu. Da bi tem vojnim žrtvam država v teku 10 let, odkar se je vojna končala, nudila četudi skromno, a vsaj njihovemu človeškemu dostojanstvu primerno življenje, od tega smo še daleč. In ravno to bi bila lepa, idealizma in žrtev vredna proslava preboja solunske fronte.

Jugoslovansko, zlasti slovensko de-

lavstvo gotovo ni proti proslavi znamenitega rojstnega dneva naše države, da si z načinom proslave nismo zadovoljni. Idealizem in žrtve so rodile našo Jugoslavijo, a ne goval jo celih deset let ni nihče. In kaj bo otrok, ki je sicer rojen, nege, oskrbe pa nima?!

V ognju in meču in krvi in solzah se je rodila naša država, a ogenj in meč jo ne bosta obdržala. Države vzdržuje najbolj in brani najmočneje zadovoljnost in ljubezen državljanov. Poglejte pa naše delavne delavske množice. Kako more biti zadovoljna ta trpeča masa? Kako more s tisto nepremagljivo, žrtev polno ljubeznijo ljubiti dom, kjer ji tako mačehovsko režejo kruh in pravico?

Zunanji paradni proslavi naj sledi notranja: zadovoljiti lačne, pomagati do pravice nedolžno trpečim, dvigniti, osvoboditi delavske mase, da bomo vsi z vsem srcem in dušo ljubili naš dom in ne bo treba novih front, novih žrtev, novega gorja.

Narodna skupščina.

Dne 12. t. m. je sklicana narodna skupščina na izredno zasedanje. Dnevni red se bo določil na prvi seji. S. D. koalicijska bo abstinenco še nadaljevala in poostrila. O socialnem bojkotu se sicer malo sliši, izvaja pa se že in to precej ostro. O tem bi vedela dosti povedati naša trgovina in industrija. Trboveljska premogokopna družba n. pr. izgublja odjemalce na Hrvatskem in temu dosledno zmanjšuje produkcijo. In kdo nosi vso škodo tega valovanja v produkciji? Delavec! Rudarji bodo zopet praznovali neprosto voljne praznike in tisti borni zaslužek, ki ga dobe ob polnem obratovanju, bo zopet padel na višino, ali bolje na nižino, ki ne zadostuje, da nasiti enkrat na dan svojo družino.

Težke naloge ima skupščina pred seboj. Kako jih bo rešila?!

Nezgode v ameriški industriji

Mnogo smo tudi pri nas že slišali o ameriški industriji, hitrem razvoju in prav ameriskem načinu dela v podjetjih. Manj nam je znano, kakšne so tam varnostne naprave, ki naj delavca varujejo pred poškodbami, oziroma neugodami s smrtnim izidom. Nad 25.000 je vsako leto v ameriški industriji smrtnih slučajev vsled nezdod. Potem je povprečno 700.000 nezdod na leto, vsled katerih se morajo delavci zdraviti nad en mesec in nič manj kot dva milijona nezdodnih slučajev je, ki imajo za posledico, da so delavci odtrgani delu in zaslužku od enega do sedem dni.

Se neprimerno višje številke pa so bile dosežene v času, ko je bil še 10., odnosno 12-urni delavnik v navadi. Statistika dokazuje, da je vsled nezdod na leto povprečno 296 milijonov delavnih dni izgubljenih, ali z drugimi besedami, da je en milijon delavstva stalno nezaposlenega, ako vzamemo za podlago 300 delavnih dni v letu.

Z izdatki, ki jih imajo podjetja vsled prekinjenega dela ponesrečencev, potem z ogromnimi stroški za zdravljenje, premijami za nezdode itd. bi varnostne naprave lahko tako uredili, da bi se število nezdod zmanjšalo za 80 odstotkov.

Iz tega je razvidno, da tudi v »zlati Ameriki« še davno ni tako, kot bi moralo biti in kot hočejo nekateri delavstvu natveziti, in da je človeško življenje in delavčeva varnost pred nezdodo tam malo vredna.

Opozorjamo čitatelje na Dijaški koledar, katerega je izdala Slovenska dijaška zveza v Ljubljani. Dobiva se v vseh knjigarnah.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Železničarski vestnik

Volitve v bolniško blagajno. Dasi ravno še ni objavljen rezultat o volitvah skupščinarjev v bolniško blagajno, vendar so že prinesli listi rezultate. Po teh poročilih je dobila naša organizacija preko 500 glasov. S tem številom smo zadovoljni, ker je bil to prvi samostojni nastop, odkar obstoji Prometna zveza. Vendar bi pa lahko bilo to število precej višje, posebno na progi, ako se ne bi izvajal tak teror, bodisi od nacionalnih, bodi od rdečih organizacij. Dobili smo popolnoma objektivno poročila o tem in vpitje socialistov v zadnjem Ujedinjenem Železničarju, kak teror je izvajala nacionalna organizacija, pada tudi nazaj na socialiste same. Mi lahko trdimo, da agitacija ni bila odkritosrčna ne od enih in ne od drugih. — Radi tega, da se bo lahko res volilo, kakor je predpisana volivna tajnost in da volivec ne bo odvisen od svojega višjega, koga naj voli, da bo železničar brezskrbno lahko glasoval po svojem prepričanju, brez strahu pred svojimi tovariši in predpostavljanimi, je naša zahteva, da se mora v tem zmislu spremeniti volivni red, ki mora biti tudi proporcni, tako da bo lahko vsaka organizacija imela v tej, tako važni instituciji, svoje zastopnike.

Poučne strokovne ekskurzije železničarjev v tu- in inozemstvo. Vršilo se je že nekaj takih ekskurzij naših železničarjev v inozemstvo, kakor tudi inozemskih železničarjev v našo državo. Te ekskurzije ne vodijo večinoma organizacije, ampak so bolj kategorijskega značaja. Tako na primer so priredili strojevodje svoj čas poučni izlet v inozemstvo, pa so vzeli s seboj raje svoje žene in deco, namesto svoje sodruge — kurjače in ključavničarje, ki bi lahko zastopali v inozemstvu svojo kategorijo. Priredili so izlet češki uradniki-maturanti kot zastopniki celokupnih čeških železničarjev. Njihovi pozdravi pri nas so veljali zopet samo uradnikom-maturantom. Ali je to prav? Katerih je pri železnici več — maturantov ali nematurantov? Le malo več ljubezni do svojih sotrpinov, pa bo vse lepše zastopan železničarski življenjski in inozemstvu. Tudi ljubljansko ravnateljstvo, oziroma uradništvo iste, je priredilo poučni izlet na jug naše države. Tudi tu so bili pozvani v prvi vrsti le uradniki, da jim pa na potu ne bo dolgčas, tudi gospodične uradnice. Torej samo boljši ljudje. Tako vsaj mislijo. Rečemo pa vam, gospodje, da je tudi med nižjim osebjem marsikak talent, marsikak izredno zmožen, ki mogoče daleč nadkriljuje tudi marsikatero uradnika. Ekskurzije naj se vrše tako, da bodo zastopane vse kategorije uslužbencev, da bodo zastopali naše železničarje v inozemstvu res zastopniki celokupnih železničarjev in ne samo par »kunštih« glav. Le medsebojno spoznavanje in razumevanje višjih in nižjih bo imelo uspeh povsod.

Kamnoseško delavstvo

Ribnica na Pohorju. V nedeljo se je vršil redni mesečni sestanek naše skupine. Poročal je tovariš tajnik o delavskem tisku in njegovi važnosti za delavstvo. Opazili smo, da mnogo tovarišev manjka in se naših sestankov ne udeležuje. Prosimo, v prihodnje pridite vsi, ker le tedaj, ako se boste udeleževali sestankov in sledili delu v organizaciji, vam bo mogoče ceniti in pravilno razumevati njeno delo. Še nekaj besed o davku in odtegljajih za bolniško blagajno. Ne vemo, kako to, da se ne more uvesti red. Delavstvo se vedno pritožuje, enkrat se odtegne preveč drugič spet premalo. Res je, da ima delavstvo akordno delo in vsled tega ni mogoče imeti člana zavarovanega stalno v enem razredu, ampak več točnosti bi vseeno od gg. podjetnikov in njihovih uradnikov zahtevali. Prosimo, da naj OUZD večkrat izvrši revizijo teh obratov in ugotovi, ali so odtegljaji točni. Kamnosek.

Usnarjari

Vrhnik. Ugodnosti, katere si je delavstvo tovarne Indus d. d. v povojni dobi izvojevalo, so delodajalci sistematično odpravili, tako da ima delavstvo na vse le še spomin. Ne bomo naštevati raznih ugodnosti, ki jih je delavstvo imelo, ker delavstvo samo itak najbolje ve. Krivdo za izgubo vseh ugodnosti pa je iskati pri delavstvu samem, ker je mirno in brez odpora gledalo, kako so izginjale ugodnosti, namesto teh pa so delodajalci uvajali vedno ostrejšo šikanje. Delovne pogodbe, katere si je delavstvo s pomočjo strokovnih organizacij priborilo, veljajo danes le še na papirju, dejansko pa se že zdavnaj ne izvajajo. Delodajalci so v polni meri izrabili položaj delavstva in so si svesti, da je delavstvo brez organizacije in popolnoma v njihovih rokah, ker se ne bo postavilo v bran za svoje pridobitve. — Izmed vseh treh obratov Indus d. d. je edino obrat na Vrhniki, kjer je delavstvo do malega kompaktno organizirano. Zato pa, da se tudi tukaj dobi nekaj omahljivcev, ki se zadovoljujejo z dobrinami, ki jim jih gospodje po svoji milosti dajejo. Obrat v Ljubljani in v Kranju pa je v tem pogledu popolnoma pod ničlo, ker je delavstvo izgubilo vsako vero v samega sebe. Če bo še dalje med delavstvom vladala taka brezbržnost, se bo položaj brez dvoma še poslabšal. Če zadržanje delavstva imenovanih podjetij globlje premetrmo, potem se ne bomo čudili, če se gospodje delodajalci lotevajo že tudi pravice, ki so delavstvu zajamčene z zakoni. Delavstvo tovarne na Vrhniki je sklenilo začetki akcije, da se stare ugodnosti, ki so bile odvzete zopet obnovijo, poleg tega pa da se položaj v splošnem zboljša. Vsekakor bi bilo pričakovati, da se vzdrami tudi delavstvo ostalih dveh

obratov in se priključi enotni akciji. — Delavstvo naj se zaveda, da si bo le z združenim močjo priborilo stare pravice poleg teh pa izvojevalo še novih ugodnosti, katere po drugih podjetjih, kjer je organizirano, že ima. Naj živi organizirani boj delavstva!

Kovinarji

Jesenice. V nedeljo 7. t. m. ob 9 dopoldne se je vršil javen shod naše skupine, na katerem je poročal tov. Jože Langus iz Ljubljane in naš g. župnik. Ob pričetku shoda smo počastili spomin našega neopozabnega voditelja dr. Janeza Ev. Kreka. — S shoda smo odnesli sledeče misli: Le zavest delavca, da je spričo svojega dela le delavec aktiven faktor gospodarstva, le zavest, katera je posebno močna v nemškem delavcu, je zmožna voditi delavstvo do zmage. To svojo zavest izraža nemški delavec s tem, da se strumno strokovno organizira in se tako bori za zboljšanje svojega gmotnega in splošno-kulturnega in družabnega položaja. Pri tem pa se vedno zaveda in stalno povdarja, da hoče ustvariti novo družbo, kjer bo vladalo delo, to se pravi delovno ljudstvo. Delavske strokovne organizacije so posebno v Angliji in Nemčiji tako močne, da preko njih ne morejo ne politične stranke, ne vlade.

Vzrok, da delavstvo v Sloveniji nima urejenega delovnega razmerja tako, kot v drugih državah, je, ker delavske mase še niso razredno zavedne in vsled tega strokovne organizacije niso dovolj jake začetki boj s kapitalisti v širšem obsegu. Vsi kapitalisti so razredno organizirani in njihova moč je velika. Delavec pa je udarjen s slepoto in pravi, da mu ni treba organizacije. Zato in pa radi tega, ker je tudi delavstvo samo močno prepojeno s kapitalističnim duhom je tepeno in še tudi bo, vse do tedaj, ko se otrese svoje nezavednosti in se zave svoje moči, moči organiziranega proletarijata.

Stanko Keše:

Rudarski kongres v Monakovem

Ne pretiravimo, ako trdimo, da so v današnjem razrvanem času, ki je zlasti za delavno ljudstvo katastrofalen, najbolj poklicani rešiti delovno ljudstvo iz krepčev židovskega kapitalizma, **krščanski strokovni sindikati!** Ti sindikati so gonilna sila v delavskem gibanju in zakleti sovražnik gospodujočega sveta in ne samo to; edino oni so zmožni pokazati pota v boljšo bodočnost, ker imajo temelje, ki so granitni. Kdo pa je danes najbolj potreben zaščite kot rudar. In to je obravnaval kongres rudarjev, ki je bil od 20. do 23. sept. v Monakovem. V teh dneh so se v teku osmih let četrtič zbrali rudarski delegati Nemčije, Belgije, Holandije, Francije, Jugoslavije, Poljske, Čehoslovaške, Madžarske, Bolgarije itd. z voljo, izvoje-

vati rudarju večji kos kruha in človeško življenje.

Kongresni dnevi so bili dnevi resnega dela za »moža na dnu« rudarja, katerega borba je čedalje bolj otežkočena, ker konzum premoga vsled naraščajoče svetovne produkcije (ne pa potrebe), nadalje vsled stalno naraščajoče električne energije, po vojni v Evropi stalno nazaduje. Kongres je vodil preds. kršč. rudarskih organizacij Nemčije in državni poslanec H. Imbusch, ki je povdarjal, da smatrajo kršč. rudarji internacionalo za nujno potrebno in da trenutno nobena stroka delavstva ni tako potrebna močnih sindikatov kakor ravno rudarji, katerih gospodarski položaj v vseh državah je najslabši. — V imenu bavarske vlade je pozdravil kongres min. Oswald. Povdaril je, da more danes delavstvo le v sila močni strokovni organizaciji voditi boj za svoje pravice. Delavec mora to razumeti.

K prvi točki dnevnega reda je poročal tajnik Jaques van Buggehoust — Brusel. — Uvodoma je naglašal, da hoče rudarska internacionala sodelovati pri obnovitvi sveta, kajti svobodnega gospodarstva je konec. **Krščanski rudarji zahtevajo tako gospodarsko politiko, ki sloni na krščanski morali, ker samo ta je edinole zmožna zatreči vsako zlorabo svobode.**

Internationala se je trudila za zboljšanje rudarskega položaja v vseh pogledih posebno pa za ureditev starostnih in invalidskih rent in sicer na podlagi mednarodne konvencije.

Zelo zanimiva so bila poročila o položaju rudarjev v posameznih državah. Za Jugoslavijo je poročal tov. Stanko Keše. **Zastopniki Nemčije** so v svojih poročilih naglašali, da so tudi za mladostne delavce dosegli letno 3 dnevni dopust, nadalje da delavske plače niso zadovoljive, kljub povišku v mesecu majniku t. l. Končno pa, da nezdore radi nacionalizacije naraščajo, n. pr. so te znašale na 1000 mož v letu 1925 13, v letu 1926. 13.85 ter so narastle v letu 1927 na 15.04. V Franciji se je po vojni produkcija premoga zelo dvignila, istotako stalež delavstva. Medtem ko je bilo v letu 1913 zaposlenih 203.208 delavcev, je to število narastlo v letu 1928 na 303.089. Ker pa ondočni rudarji niso organizirani, niso bili v stanu to ugodno konjunkturo izrabiti in tako je leta 1927 prišlo do znižanja plač, katere pa so od tedaj stabilne. Tudi Belgija se ni mogla izogniti krizi začetkom l. 1926. Tudi tukaj je ta močno vplivala na delavne in plačilne pogoje. Torej isto kot pri nas v Sloveniji; če je kje nujno, da se rudar dvigne iz sedanjega neznoznega položaja, je to brez dvojbe potrebno pri nas. Naša parola mora biti: »rudar, v organizaciji je tvoja moč« in poudarjamo še posebno v kršč. strok. organizaciji, zakaj samo zdrava armada more zmagati.

O načinu, kako zmanjšati število nezgod v rudarstvu je poročal Staeger, Nemčija.

Atom:

Ženska pravica.

Misli krščanskega socialista.

III.

Med zemeljskimi nalogami žene stoji nedvomno na prvem mestu materinstvo, tako, da lahko rečemo, da je najnaravnejši poklic žene zakon in kar je s tem v nujni zvezi domače delo in materinstvo. Ze velika telesna razlika obeh spolov kaže jasno to voljo narave. Zakon je najnaravnejša oblika, da more žena razviti vse svoje telesne in duševne in srčne prednosti. Zato je tudi ta poklic med ženami najbolj razširjen, saj si ga običajno izbere vsaj tri četrtine žena. Če se vrhu tega zavedamo, da tvori zakon, družina celico celotne človeške družbe, brez katere bi iste morala izumreti, tedaj bomo razumeli, da moramo uprav iz tega njenega običajnega in najbolj važnega poklica izvajati vse pravice, ki pritičejo. Današnji vek je uprav na to malone pozabil.

Naravno zvezan z zakonom je dvojni ženski poklic: delo hišne gospodinje in delo matere. Ker imajo dandanes premnogi povsem napačne pojme o enem in drugem, je razumljivo zapostavljanje žene in omalovaževanje njenih pravic. Iz tega neumevanja izvira, da se dandanes toliko in toliko ženam naprtuje poleg že imenovanih dveh poklicev, ki popolnoma izčrpata

žensko življenjsko silo, še tretji poklic, da mora kot poročena še dalje služiti in delati bodisi kot tovarniška delavka, bodisi kot učiteljica, uradnica ali kjerkoli že. Komur je v resnici na tem ležeče, da sedanja bolna človeška družba ozdravi, mora predvsem delati na to, da se žena vrne nazaj prvotnemu poklicu. Nikakor nočem braniti ženam vstopa v razne poklice in službe. To bi se reklo z glavo iti skozi zid. Nima vsaka žena poklica za zakonski stan, marsikatera se ne more ali tudi noče poročiti. Toda gotovo je, da se mora dopostno delo za žene ozirati predvsem na njen najbolj naravni poklic. **Vsako delo in vsak poklic, ki bi bodisi telesno ali нравno kvarno vplivalo na dekleta, ter jih napravilo nesposobne ali manj sposobne za njihov naravni poklic, za katerega se svobodno morejo odločiti, bi moralo biti zabranjeno. Enako bi moralo biti odpravljeno delo že poročenih žena, če izvzame izjemne slučaje ločenih žena ali podobno.** Poročena žena vrši v polni meri svojo dolžnost, če oskrbuje dom in skrbi ter vzgaja otroke.

Morda ga ni poklica, ki bi običajno žel tako malo priznanja, kakor je poklic domače gospodinje. Večkrat se tega niti ne smatra za delo, ampak le bolj za kratek čas. Navadno se tem višje cenijo poklici, čim bolj so odtrgani od vsake zveze z materijo. Toda kdor se peča edino le s takim duševnim delom, običajno pozabi na real-

no življenje in se mu čisto odtuji. Zato imamo zglede raztresenih profesorjev itd., ki ne samo, da v vprašanih vsakdanjega življenja nimajo pojma, tudi običajno popolnoma pozabijo na vzgojo samih sebe. Visoko se cenijo tudi tisti poklici, ki nosijo ali donajajo vidne koristi, domača gospodinja pa nima zvečer večkrat kaj pokazati. Še običajneje pa cenijo poklice po predizobrazbi, ki je zanj potrebna in za gospodinjstvo tega ni treba.

Eno mnenje je bolj zmotno od drugega. Predvsem treba vedeti, da je domače gospodinjstvo delo tako vzgojno kot malokatero drugo. Znani vzgojeslovec Förster pravi: »Prava izobrazba nastane tam kjer duh s svojo oblikujočo močjo posega v osebno življenje, ne pa da deluje nad njim ali mimo njega. To pa nudi uprav domače delo gospodinje. To delo človeka vzgaja k premišljenosti in ljubezni in ker sili duha k trajni pazljivosti, ki je pač potrebna v vsakem gospodinjstvu dela s tem trajno zvezo med dušo in telesom, med mislijo in življenjem samim, tako da človek nauči živeti v stalni duševni prisotnosti.« (Christentum und Klassenkampf str. 319).

Res je, da gospodinjstvo delo večkrat zvečer nima pokazati vidnih uspehov, a kljub iste donaja. Prijetnost urejenega doma, ki obvaruje moža in družinske člane pred pohajanjem v gostilno, zdravje družine itd., vse to je delo gospodinje. In

da je treba za vse to tudi obširnega znanja o tem pričajo mnogoštevilni predmeti gospodinjstvih šol. Zena, ki hoče dobro voditi gospodinjstvo, mora poznati precejšen del fizike, kemije, higijene in kar spada k zdravstvu. Pravilno ravnanje s posli zahteva znanje sociooških vprašanj, vzgoje otrok, istotako poznanje vzgojeslovja, dušeslovja itd. Pravilno gospodinjstvo zahteva torej resno in obširno izobrazbo.

In tudi, če bi moderne iznajdbe še tako olajšale težja dela, nikdar ne bodo mogle nadomestiti doma in domačnosti, katere duša je uprav dobra gospodinja. Koliko žrtve, samozataje in odpovedi zahtevajo od matere otroci pred rojstvom in po rojstvu, mislim, da mi ni treba še posebej poudarjati. Vsakdo, ki je sam živel v rodbini z več otroci, ve, koliko dela je treba z otroci glede snage, obleke, hrane itd. Zato je povsem upravičena zahteva in ena najvažnejših pravic, ki si jo morajo žene izbojevati gotovo ta, da poročene žene izpolnijo svojo življenjsko nalogo v povsem zadostni meri, ako so matere in gospodinje. Izključno je, da bi mogla biti žena istočasno dobra učiteljica, tovarniška delavka in mati in gospodinja. Koliko socialno škodo povzroči to prekomerno delo materi sami in tudi človeški družbi, o tem prihodnjič.

Pridobivajte novih naročnikov!

Občinske volitve v Medvodah

Pri nas so razpisane občinske volitve na dan 18. novembra 1928. Seveda je že v teku živahno volivno gibanje. Grupacija raznih strank je že precej dovršena. Po vsej priliki bomo imeli 4 kandidatne liste, med temi bo tudi lista SLS, ki bo zaeno tudi lista našega krščansko socialističnega delavstva. Ostalih list »krstina imena« nam zaenkrat še niso znana, le toliko vemo, da brez pridevka »delavska« najbrž ne bo nobene, kajti zadnje čase si pri nas menda živ človek ne upa delati pri občinskih volitvah kandidatne liste brez delavstva. — Saj je pa tudi res, da je v naši občini vsaj dve tretjini volivcev delavcev; to prav dobro vedo vsi tukajšnji nasprotniki delavstva, in tudi dobro vedo, da bi, ko bi to delavstvo šlo v občinske volitve kompaktno, bila takoj usoda naše občine v delavskih rokah.

Le žal, da se te svoje moči in nje pomena za delavstvo ne zaveda velik del delavstva, ki ob volitvah oddaja svoje glasove raznim strankam, le delavski ne, ter tako pljuje v svojo lastno skledo. — To dejstvo smo žalostno skusili pri zadnjih občinskih volitvah leta 1925. Imeli smo tedaj kandidatno listo združenega delavstva, na kateri so se združili vsi zastopniki tukajšnjega delavstva: krščanski socialisti, marksisti in nekaj narodnih socialcev. Toda na žalost smo skusili, da ta zveza ni bila piškavega oreha vredna. Lažidelavski zastopniki so takoj pri izvolitvi župana sramotno izdali svoje zaveznike, ter volili nasprotnika, drugi pa so se pozneje v občinskem odboru tudi slabo izkazali za delavstvo.

V živem spominu nam je še zadeva zdravstvenega doma, kjer bi bila tudi občinska hišalnica, za kar so se pri občinskem odboru zavzemali poleg krščanskih socialistov samo kmetijski zastopniki, pri- stajši SLS, vsi ostali odborniki pa so se tej, za naš revni sloj prepotrebni in koristni zadevi protivili. Zato pa se bo za nastopne naše volitve združilo naše delavstvo na skupni listi SLS.

Zastopniki našega delavstva so določili pogoje, pod katerimi gredo na skupno listo z zastopniki kmetov, SLS; ti pogoji zahtevajo, da se smatra delavske zastopnike v vseh ozirih enakovrednim in enakopravnim z vsemi drugimi, tako po vrstnem redu na kandidatni listi, kakor tudi ob volitvi župana in občinskih svetovalec v bodočem občinskem odboru.

Ker so bili ti naši pogoji v celem obsegu in brez ugovora sprejeti, nam je s tem dana možnost, da gremo skupaj s kmetijskimi zastopniki pod firmo SLS. Naša skupna lista bo torej lista »Slovenske ljudske stranke«.

Volivci, delavci, pomnite, da je le ta lista res delavska, na kateri bodo delavski zastopniki na sigurnih mestih, in to bo edino le lista »Slovenske ljudske stranke«. Edino v to skrinjico bo oddal vsak zaveden delavec na dan volitev svojo kroglico.

Tedenske novice.

Internacionala kemičnih delavcev je naklonila štrajkujočim steklarjem v Jugoslaviji podpore 80.000 Din. Ta podpora je znak solidarnosti delavstva celega sveta, obenem pa tudi protest proti nemškemu podjetniku, ki hoče z gladdom prisiliti delavstvo na kapitulacijo ter popolno predajo samovoljni podjetnika. Bil bi že skrajni čas, da bi se tudi naša javnost pričela zanimati za razmere delavstva v Abelnovih podjetjih.

Delavski koledarček. Nekateri skupine in podružnice so skoraj pozabile na naš koledarček. Ali ga ne prodajajo, ali pa denar doma držijo. Oboje je napačno. Vsak zaveden krščanski socialist pozna svojo delavsko dolžnost in jo izvrši. V majhnih stvarih se pokažejo značaj. — Zato pa vsi na delo, da vse račune zaključimo in gremo naprej!

Obletnico dr. Krekove smrti je obhajalo naše delavstvo s sv. mašo ob 7 v franciški cerkvi. Božje službe so se udeležili večinoma delavke in delavci. Nismo pa videli Krekovih učencev iz inteligenčnih krogov.

Izd volitev delavskih zaupnikov v 31 kovinarskih podjetjih v Srbiji, Hrvatski in Vojvodini: Komunistične organizacije glasov 8128, zaupnikov 154; socialistična 650 glasov, 13 zaupnikov; rumeni 731 glasov in 12 zaupnikov.

Pri borzi dela v Mariboru dobe delo: moški: 10 hlapcev, 15 viničarjev, 6 ma-

jarjev, 30 kamnosekov za izdelovanje granitnih kock, 10 gozdnih delavcev, 2 usnarja, 1 mizar, 3 sodarji, 2 kotlarja v delavnico drž. železnic v Nišu, 1 klepar, 1 tapetnik, 1 krojač, 4 čevljarji, 1 žagar, 1 mlinar, 1 strojnik, 1 kurjač, 1 sluga, 40 pomožnih delavcev, 3 trgovski potniki; dalje vajenci mlinarske, ključavnice, kolarske, zlatarske, mizarske in medicinske stroke. — Ženske: 8 kmečkih dekel, 2 kmečki gospodinji, 9 kuharic, 11 služkinj, 2 sobarici, 1 kuharica za v restavracijo, 6 šivilj za perilo, 2 šteparici gornjih delov čevljev, 1 izvežbana likarka, 6 pomožnih tkalk, 2 postrežnici, 2 pletilki, 1 boljša gospodinja, 2 pletilski vajenki, 1 šiviljska vajenka.

Pri javni borzi dela v Celju dobe delo: moški: 8 hlapcev, 13 rudarjev, 2 vrtnarja, 1 kovač, 2 kotlarja, 3 mizarji, 1 sodar, 1 galanterist, 22 čevljarjev, 1 pek, 1 mesar, 1 pikolo, 1 hotelski sluga, 2 lakirerja, 5 slikarjev, 1 fotograf, 106 delavcev-težakov, 1 šofer, 1 občinski sluga, 19 vajencev raznih strok. — Ženske: 6 dekel, 2 pletilje, 2 šteparici, 1 likarica, 3 natararice, 2 hotelske kuharice, 2 delavki, 24 kuharic, sobaric in služkinj, 2 vzgojiteljici.

Pri javni borzi dela v Ljubljani dobe delo: moški: 1 inženjer kemije, večak usnarjske stroke, 1 vodoinštalater, 2 kleparja, 2 sodarja, 20 čevljarjev, 2 mlada mesarska pomočnika, 1 kamnosek, 1 pečar, 15 zidarjev, 15 tesarjev, 5 navadnih delavcev, 4 hlapci, 1 krojač, 1 elektro-monter, 1 vajenec. — Ženske: 1 vzgojiteljica za francoski in angleški jezik, 10 pletilk, 1 kmečka dekla, 1 delavka, 2 šivilji, 2 modistinji-vajenki.

V mesecu juniju letošnjega leta se je izselilo iz naše države v prekomorske kraje vseh skupaj 1218 oseb, to je pa 151 več kot v juniju preteklega leta. — Odvzamemo v poštev število prebivalstva posameznih pokrajin, se jih je največ izselilo iz Slovenije (202), nato iz Dalmacije (166), Hrvatske in Slavonije (470), Vojvodine (264), Srbije (82), Bosne in Hercegovine (21) in Črne gore (13). 60 od sto jih je bilo kmetov. — Vrnilo pa se je v razdobju od 1. januarja do konca junija t. l. 2343 oseb, dočim se je v tem razdobju preteklega leta vrnilo samo 1898 oseb.

Čez hribe in doline...

Jesenice. Jetika, verna spremljevalka proletarca in njega družin je zavratno uničila mlado upapolno življenje sina bivšega predsednika JSZ, učiteljskega Stanka Torkarja, starega komaj 19 let. Pokazal je dober talent, a materielne razmere so priklicale tuberkulozo in prekrižale račune staršem in sorodnikom. Ali ne kriči sto in sto enakih slučajev: »Rešite nam šolo,« in dajte jo nadarjenim ter naj se ne rešuje z denarnimi sredstvi to vprašanje, ker s tem so pokopani neizmerni zakladi. — Kršč. socialist.

Hudajama. Prav veseli smo delavskega koledarčka. Kako je priljubljen med našimi tovariši se vidi iz tega, da smo jih v naš rudarski okoliš dobili 90 ter že skoro vse prodali. Pa ga je seveda treba temu in onemu ponuditi. Če ga imaš samo doma v miznici, pa več zato samo ti, tov. predsednik ali tajnik skupine, potem se ne bo prodal. Pri nas ga ob nedeljah več tovarišev vzame s seboj v žep, pa gre med delavce, ter ga razpečava. Obenem se zapišejo imena tistih, ki ga vzamejo, da se potem ve, komu ga je treba še ponuditi. Saj za nekaj lepega vsak rad da 10 Din. Tovariši, kdor še nima koledarčka, naj se zgleda pri tovariših zaupnikih. — Tovariši, posnemajte naše borce v Hudi jami!

Krekova družina.

Iz centrale: Razposlali smo Vam drugo okrožnico! — V kratkem sledi še ena z natančnejšimi navodili glede našega socialno organizatoričnega tečaja! Prečitajte in preštudirajte vse dobro! Pripravite se! Odgovorite nam jasno in pošljite čimprej prijave za naš tečaj! — Čas hiti! Eno je glavno: poravnajte čimprej zaostalo članarino! Pošljite statistike.

Ljubljana: Pričeli smo z rednim delom! Napravili smo si načrt, katerega bomo skušali uresničiti in to le z vztrajnim delom. Sestanek imamo vsak teden v četrtek zvečer. Osnovali smo si dramski krožek v naši družini, ki bo v najkrajšem času pričel z rednim in pa vztrajnim delom! — Na delo!

Moste: Naš družinski sestanek se vrši v petek 12. t. m. Skioptično predavanje: Svetovna vojna. Vršni se v ljudskem domu v Mostah točno ob 8 zvečer. Zridite točno in vsi!

Jesenice. Tretjič gre naša mladina na občni zbor. Vse dosedaj smo bili boj za naš obstoj. Vprašanje je, ali smo ga dokončali? Mnogi še vidijo v nas ljudi, ki jim ni nič verjeti, zato je napredek težak. Vprašajmo se, ali smo Krekovec iz prepričanja, ali smo le nezadovoljneži zbrani iz vseh vetrov in strank. Vemo, kaj hočemo? Prvi in glavni temelj je globoko krščanstvo. Kdor na to ne pristane, se ne sme imenovati Krekovec. Prežet mora biti ideje, da bodoča socialistična družba ne sme biti ateistična, ampak krščanska. Delavec hoče danes resnico, on govori resnico, zato jo hoče tudi od drugih. Zahteva spoštovanje in upoštevanje svojega stanu, ker ve, da tvori on nepogrešljiv člen v masi ljudi, ki jim je delo življenje. Zato mora vsak naš človek svoje delo spoštovati, pa tudi sebe kot vršilca dela ceniti. Iz tega pa izvajamo krščanski socialisti dalekosežne zaključke, ki jih povemo vedno in povsod: Delu slava, čast, oblast!

Da bo to prepričanje prešlo v kri in meso proletarskih mas, bo skrbela naša mladina, kateri moramo dati na pot v življenje vsaj to. Mi smo in moramo biti mladinska organizacija. Naša mladina mora najti v njej svojo visoko šolo za proletarsko izobrazbo in vzgojo. Po šoli pa mora vsak naš fant in dekla v bojne vrste strokovne organizacije Jugoslovanske strokovne zveze in tu aktivno nastopati, da, biti vedno v prvih vrstah. Zakaj vedeti moramo, da se tu bije realni boj proti nenasitnemu kapitalizmu pa tudi za novo družbo. In od tu prihajajo za nas ukazi, tu je naše žarišče.

Jesenice. Redni sestanek družine se vrši v soboto 13. t. m. ob 8 zvečer. Točno in vsi! — Občni zbor bo v nedeljo 14. t. m. ob 9 dopoldne.

Delavska zveza.

Laško. Na pobudo celjskega okrožja Delavske zveze smo za 23. september sklicali sestanek, na katerega smo povabili naše tovariše delavce. Kot zastopnika celjskega okrožja sta prišla na sestanek tovariša Mikeln in Hočevar. Tov. Mikeln je govoril o gibanju slovenskega naroda ter o stališču, ki so ga imeli v raznih časih mali stanovi. Tov. Hočevar je poudarjal, kako važno je za delavca, da se organizira v krščansko socialističnih delavskih organizacijah ter se interesira za delavske institucije, kakor Okrožni urad za zavarovanje delavcev, Delavsko zbornico itd. Isti tovariš nam je tudi povedal, da močna četa srednje- in višješolcev simpatizira z ročnim delavcem ter se hoče z njim vred boriti za pravičen družabni red. Tov. Lešnik pa je s popolnim prepričanjem, da moramo le mi priboriti boljše bodočnost, izvajal: ako je bilo mogoče pod mogočnim rimskim cesarstvom premagati staro poganstvo, ter pozneje odpraviti oblast graščakov in osvoboditi tlačane, tako bo mogoče zrušiti tudi današnji kri- vični družabni red, ki znači moderno poganstvo, ter osvoboditi delavca-sužnja, da bo tisti, ki s svojim delom ustvarja vse dobrine, tudi človeka dostojno živel. Sestanek se je udeležil tudi g. poslanec Deželak ter govoril o dobi, ko so se slovenski stanovi pod vodstvom dr. Kreka borili za splošno volivno pravico. Razgovarjali smo se še o bodočih volitvah v občini Sv. Krištof, zlasti o listi, ki jo sestavijo mali posestniki, delavci in obrtniki. Vzpodbujajoč se k vztrajnemu delu smo se razšli.

Za žene in dekleta.

Kako odtegneš sol preveč slanim jedilom. Preveč slanim jedilom odtegneš sol, če pogrneš čez lonec čist prtič in natreseš nanj pest moke. V nekaj minutah bo jed premalo slana. — Isto dosežeš, če vržeš v jed čisto omito gobico, jo čez nekaj časa potegneš ven in to tolikokrat ponoviš, da je jed ravno prav slana.

Kako napravimo usnje za podplate trpežnejše. Preden rabiš podplate, namoči jih v lanenem olju. To čisto priprosto sredstvo ti ohrani podplate za tretjino dalj časa. Poskušnje so napravili pri vojaki in so se dobro obnesle.

Po svetu.

Pred generalno stavko na Poljskem. Delavci tekstilne industrije v Lodzu so stopili pred časom v stavko. Enako so sklenili rudarji v Dombrovi in krakovskih revirjih, da prenehajo z delom. — Poskus posredovanja poljske vlade pri stavki v Lodzu je ostal brezuspešen. Odbor strokovne zveze in zaupniki v obratih so 9. oktobra odklonili vladni predlog ki predvideva 5 odst. zvišanje mezd namesto 20 odst. in izrekli obenem vladi nezaupanje radi njenega položaja obratnih zaupnikov. Obenem so se obrnili tudi na druge strokovne zveze s predlogom, da se v Lodzu proglasi generalna stavka.

Prvo delavsko srednjo šolo so otvorili 1. oktobra v Linzu. Šola je državna. Pouk se vrši samo ob večernih urah.

Bilanca komunizma na Češkoslovaškem. Glavni odbor češkoslovaške komunistične stranke je izdal oklic, v katerem pravi med drugim: Glavna napaka stranke je bila, da je ostala pasivna in da ni razumela voditi delavstvo v boj zoper buržuazijo. Vsled svoje oportunistične pasivnosti je stranka izgubila zvezo s širokimi masami, kar je privedlo do popolnega poloma »rdečega dne«, ki je pokazal popolno osamljenost stranke. Tudi se je pokazalo, da politična smer stranke ni bila pravilna. Glavna napaka je bila ravno v tem, ker se je stranka držala preveč oportunizma. Stranka je iste napake stalno ponavljala. Pasivna je bila, ko je parlament sprejnil zakon o socialnem zavarovanju. Tudi Trockijeva struja v stranki še ni popolnoma potisnjena ob steno. III. internacionala je imela prav, ko je češkoslovaškemu komunizmu očitala nezadovoljanje. Glavni odbor pravi, da mora delavstvo in komunistična stranka poostriiti boj zoper socialne demokrate.

Tovarna orožja je pogorela prejšnji teden v bližini Milana. Požar je bil tako silen, da se ni dalo rešiti ničesar ali omejiti ognja. Škoda cenijo na tri milijone lir. V dobi splošne razorožitve bodo gotovo sezidali novo, večjo tovarno.

Amerikanska diplomacija se približuje Rusiji, kateri je najhujši sovražnik Anglija. Če se preorientira Nemčija na vzhod in to se dogaja, bo prisiljena Francija storiti isto in Anglija, ki kuje obroč okrog Rusije, bo naenkrat osamljena, s tem pa seveda tudi zasiguran svetovni mir.

V Berlinu manjka še 180.000 stanovanj. Vsako leto jih je potreba 35.000, zgradi se jih pa le 20.000. V tej strašni stanovanjski mizeriji pa glasujejo tudi nemški socialisti za nove bojne ladje, mesto da bi zidali nove hiše. Križarka, ki se namerava zgraditi, bo stala 80 milijonov mark. Zato je odpor ljudstva velik in zahteva plebiscit. Bavarska vlada se tako zelo boji tega mirovnega gibanja, da je celo prepovedala shod proti oboroževanju!

Protep v Berlinu. Eno preteklih nedelj so se v Berlinu stepli komunisti in policija; rezultat je 80 do 100 ranjencev.

V Hamburgu bo izbruhnil štrajk lajskih delavcev.

Pospeševanje poljedelstva v Rusiji. Glavno izvzono blago je v Rusiji žito. Zato sovjetska vlada na vse načine pospešuje kmetijstvo. Za vsak hektar obdelane zemlje dobi kmet predujem 8 rubljev proti 6% obrestim. Zato pa mora oddati žito po normalni ceni v zameno za 16 rubljev. Pomagano je tako kmetu in državi.

Za kratek čas.

Ona (pred odhodom na večerjo, kamor je bila povabljena): »Kaj naj pa napravim, če bodo zahtevali od mene, da moram peti?« — On: »I kaj, le poj jim, če bodo tako hoteli. Pa naj sami sebi pripešjo!«

»Ti Nande, kaj pa, ako bi šla danes delati?« — »Tepec neumni! Šele pred dvema dnevoma so naju vpisali med brezposelne in danes pa hočeš, že na delo? Ali res hočeš vso statistiko postaviti na glavo?«

»Toraj, ako kilogram mesa prerežem na dvoje, kaj dobim potem?« je vprašal učitelj. — »Dve polovici,« je odvrnil Tonček. — »In ako polovici zopet razrežem?« — »Četrtiline.« — »In ako še nadalje režem?« — »Potem je to za klobase.«

Dr. France Debevec:

Vrste in oblike jetike.

Še par besedi o »suhi« in o »lačni« jetiki, kakor jih pozna ljudska govornica. »Suh je kot trska.« Te besede včasih skrivajo v sebi bolezenski izvid tajnih, malo občutenih tuberkuloznih ognjišč. Najčesča slika »suhe« jetike je ona, ki se širi po krvnem obtoku iz oteklih žlez, zlasti onih, ki leže med in ob pljučih; na ta način rada nastajajo obolenja, ki jih označujejo drobne, trde bezgavke na vratu, pod pazduhami in povsod drugod. Dobe se pa že tudi drobna bolezenska zrna v pljučih samih ali v kakšnem drugem organu.

Od kraja so ti ljudje debelušni ali vsaj ne suhi. Čim česče se pa ti bolezenski navali ponavljajo, čim dalje časa pobojevanje traja, tem bolj začne organizem hirati, človek postaja suhljat, koža se nam zdi starikava, dobiva rada izpuščaje. Ljudje s tem bolezenskim potekom so bledikavi, suhi, slabše jedo in spe, čutijo večkrat bolečine na hrbtu, okoli srca. Radj mislijo, da imajo jetiko, da so bolni. V prejšnjih časih so takšnim ljudem navadno porekli, da imajo katar pljučnih vršičkov.

V mladih letih te bolezenske slike še ne vodijo do izrazitih znakov. Tja v štiri-desetih ali petdesetih letih, včasih pa tudi znatno prej, pa prične telesna moč in odpornost popuščati, pljučna tkanina se pričena razkrajati, razvije se slika starostne ftize ali sušice. Takšni ljudje so potem vedno suhi, izčrpani.

Katera pa je »lačna« jetika? Nastaja

tedaj, ko telo dobi notranjo moč in težnjo, da po jetiki nastale poškodbe brzo nadomesti, torej: pri navadni zli jetiki (sušici). Zato se tako zvane »španske«, pod katere napačnim imenom in sliki te bolezenske vrste navadno potekajo, tako naglo popravijo.

Prav tako spadajo semkaj slučajji bolezenski v mladosti, zlasti oni z oteklimi žlezami, ko se po naglem presledku nevarne telesne oslavitve organizem zopet zave, kako zelo je ogrožen, ter se z vsoto svojih mladih rezerv vrže na kužnega neprijatelja v bolezenskih ognjiščih; nastane potem neutišna lakota.

Za kratek čas opažamo močan, neutišljiv tek za jed tudi pri neozdravnih slučajih tik pred smrtjo.

★

Zahvala. Prejeli smo: G. dr. France Debevec, specialist za tuberkulozne bolezni, sedaj v zdravilišču na Golniku, zasluži po mojem mnenju vse priznanje od strani delavstva za svoja razlaganja raznih vrst jetike. Ravno med delavstvom strašno gospodari jetika, delavstvo hodi okrog raznih zdravnikov bolniških blagajen v raznih krajih (za privatne specialiste nima pri najboljši volji denarja!), ki ga pa vsled pomanjkanja sredstev OUZD za temeljito in sanatorijsko zdravljenje ali iz drugih vzrokov lepo potolažijo, češ, saj ni nič hudega, le lahno prehlajenje itd. To se vleče tako dolgo, da je prepozno, ker vsak, ki boleha, je kaj rad dovzet za besede: Ni nič hudega! Prišel pa je zdravnik in piše, kako se spozna to in to bolezen, kako

poteka in kakšne posledice ima. Zelo težko je dobiti tak pouk navadnemu lajku! Obiskoval sem svoječasno predavanja na realki o zdravstvu, ki jih je priredil Higijenski zavod. Toda velika večina nas je bila razočaranih, ker govorilo se je le o znakih bolezni — potem pa takoj k zdravniku! Kje pa hoče dobiti delavec toliko denarja, da bi za vsako stvarco brž letel k zdravniku? Zato je potrebna revnejšim slojem temeljita razlaga in to ravno o jetiki, ki je najhujša morilka med nižjimi sloji. G. doktor naj bo prepričan, da delavci pazno zasledujemo njegove članke in smo mu zanje delavci prav zelo hvaležni. Samo eno prošnjo imam še, in to je tudi najbrže prošnja vseh drugih, da bi nam, ko bo končal razlago in vrste jetike, tudi dal nasvete, kako bi se je obranili, in ako jo kdo že ima, kako in kaj bi ravnal, da bi si jo ublažil ali ozdravil brez večjih stroškov. Saj delavec rad žrtvuje zadnje denarje, da se ohrani pri življenju, da ne pade z njim vred v prerani grob tudi njegova največkrat obilna družina, toda preko svoje finančne moči ne more. Zato upam, da bo g. doktor tej prošnji udovoljil. Želel bi pa tudi, da bi prišel g. doktor v tak kraj, kjer bi lahko s svojim znanjem in prakso koristil masi. Ob tej priliki bi imel pa tudi prošnjo še na druge gg. zdravnike-specialiste, da bi delavstvu na isti način razlagali razvoj in zdravljenje tudi drugih bolezni, ki se pojavljajo navadno v največji meri med delavstvom. Mogoče bi storil v tem oziru kake korake Higijenski zavod? Potreben je pa tudi pouk o splošni higijeni

sploh. Da pa ne bi kdo prišel in rekel: Vse to je že popisano v tej in tej knjigi ali mesečniku, mu še enkrat kličem, da igra pri delavstvu veliko vlogo denar. Zastonj pa ni dobiti niti najmanjše stvari, da še celo, če pride kdo k zdravniku, in mu plača vizito, ne zve tistega, kar bi rad zvedel, ampak vedno le sledi: Pridite čez en teden zopet. Zato bi prosil prizadete v tem oziru, da upoštevajo položaj delavstva in njegovo ljubezen do zdravja — zaradi družine. Več človekoljubja in manj sebičnosti! — G. dr. Debevecu pa še enkrat najlepša zahvala! — G. M., Ljubljana.

Naročite Del. koledarček.

Delavski koledarček je našel med našo delavsko javnostjo povsod prijazen odziv. Že prikupna zunanja oblika, lepa vezava in okusna oprema vsakemu uga-ja. Obenem vsebuje podatke v raznih delavskih zavodih in napravah: o delavski zbornici, borzi dela, Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev itd. Dobiš pa v njem tudi podatke in smernice v vseh krščansko socialističnih organizacijah. Kdor še nima koledarčka naj ga naroči: Ljubljana, Stari trg 2. I. Stane 10 Din. Sezite po njem, dokler še traja zaloga. Delavec — delavski koledarček!

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1354.25 Din, za 100 avstrijskih šilingov 799.64 Din, za 1 dolar 56.84 Din, za 100 francoskih frankov 221.25 D., za 100 češkoslovaških kron 168.37 Din, za 100 lir 297 Din.

Popolnoma suha drva

iz hrastovih krajnikov, žagana in na dom dostavljena, dobe člani po 25 Din za 100 kg,

premog po 38 Din za 100 kg.

Naročila sprejemajo vse ljubljanske poslovalnice. Izven Ljubljane pa le, če se zbere za en vagon odjemalcev.

I. delavsko konzumno društvo, r. z. z o. z. v Ljubljani.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

Skrivala je med prsti dva zlatnika, ki jih je bila vzela iz žepa. Stisnila jih je Mourieuxju v roko. »Vzemite to... za vajenke, za knjižnico...« In Mourieux je premišljal: »Zares je edina v tej hiši, ki je dobra. Vsa dobra je res. To ji služi mesto duhovitosti. Pa je več vredno.«

III.

Ko je Henrieta Madiot prekoračila ulico za vozom Victorja Lemarié-ja, je naglo nadaljevala pot proti ulici Crébillon. Ob sedmih zvečer, ko bi naj bilo delo prestalo, je lastnica, gospa Clémence, bila odprla vrata v delavnico in izpregovorila male besede: »Gospodična, nocoj delamo čez uro.« Brž je bila vajenka stekla kupiti malo svinjine in kruha, pa so delavke naglo povečerjale pri mizah. Med tem je Henrieta Madiotova, ki ji ni bilo do jedi, šla nakupiti nekaj potrebščin.

Vračala se je sedaj z majhnim zavojem, ovitim v svilen papir. Pri Mourieuxju je bila nakupila peres, rož, tenke žice. Hitela je, da nadomesti zamujeni čas. Ker je bil lep večer, ga je bila namreč porabila, da je krenila po dveh ali treh ulicah okrog, se malce nasrkala zraka, pretegnila svoje telo, oslabele od tako dolgega sedenja. Že to je zadostovalo, da se je odkrila v njej spet lepa mladost. Rožnata barva se ji je zopet prikazala na licih. Zdelo se ji je, da je vsa lahka. Same so se odpirale malce podolgate ustnice, da so se kazali drobni, beli zobje. Že zdavnaj so jo bile prepoznale njene prijateljice: življenje in radost sta se povračali v njej hitreje nego pri drugih. Bila je krepke nature. Na prvi pogled bi bil dejal, da je Angležinja. Valovite lase enakomerne plave barve, ki so ji gizdavo obdajali čelo, je z roko na široko gladila nazaj v lepih svetlih pramenih kakor snopje sveže slame, ki se posmeje, če jo zganeš. Bledo zelene oči, ki so spominjale na morskno vodo, so bile videti globoke in jasne. Njena nežna polt in gladka postava sta napravljali videz mirne odločnosti. A duhovit nasmeh, ki ji je brž in rad zaigral na ustnih, pa se je izgubljajal polagoma, roke, zlasti pa okus, dovršeni okus njene preproste obleke, ki je pričala o boljši delavki, so govorili: »Prava Francozinja«. Gospod Mourieux, ki jo je poznal že malih nog, je pravil, da ji ni para ne v spretnosti, ne v prirodnih odlikah. Rad jo je imel, ne da bi ji mo-

gel storiti bogvekaj. Kajti gospodična Henrieta ni bolj malo prosila nasvetov celo gospoda Mourieuxja. Vendar je bil zadovoljen, če so priznavale njene tovarišice, ki sicer niso nič kaj prizanesljive, da s Henrieto Madiotovo izvrstno izhajajo in da postane nekoč gotovo delovodkinja pri gospe Clémence, kadar odide gospodična Avgušтина.

Na polovici ulice Crébillon je za trenutek ustavila nogo na stopnici veže, v kateri je bil na plošči iz črnega marmorja napis v zlatih črkah: »Madame Clémence, modes, v prvem nadstropju.« Gornje telo je nagnila nekoliko nazaj in glavo je naklonila na levo, pa je z zanimanjem strokovnjakinje opazovala izložbo trgovine s trakovi in našivi. Pogledala je še v izgublajočo se ulico. Ničesar ni iskala v njej, le od dobrega zraka zunaj se je poslovila. Potem pa je stopila na hodnik in šla po stopnicah navzgor. Vrh drugih stopnic so bila vrata z istim napisom kot v veži. Henrieta je zaokrenila medeni gumb, pokimala blagajničarki, ki je ždela nad odprtimi računi, ter odšla po hodniku, pokitem s sivo preprogo iz prave volne. Prostori so bili opremljeni razkošneje kot pri katerikoli drugi nanteški modistki. Hodnik je dobval z desne strani svetlobo skozi steno iz motnega, pisanega stekla, ki so se za njo nahajale sobe, skladišča, prav na koncu pa delavnica. Na drugi strani so bila vrata v dvoje sob, opremljenih s preračunjenim in omamnim okusom Prva, ki si videl vanjo kar ob vstopu skozi napol odprta vrata, je bila stalna razstava klobukov vseh oblik in vseh vrst, vzorcev, došlih iz Pariza ai ustvarjenih doma, okrašenih s trakovi ali s peresi ali z rožami, postavljenih na stojala iz črnega lesa različne oblike, razvrščenih z dovršenim čutom za ugodno luč in primerno okolico. Druga soba je bila določena za pomerjanje. In baš ta salon je dal gospe Clémence že dobršen del imetja. Stene, naslanjači in kanape so bili prevlečeni z bledomodrim plišem. Blago se je gubančilo okrog štirih velikih zreal, z vrha katerih je padal nežen bršljan, ki se je pozibaval ov vetru ženskih kril in rastel iz nevidnih lončkov, skritih v gubah ob oglih. Semkaj je vsaka ženska stopila z veseljem. Ozračje bondoirja, ki si ga vdihaval, mehko tkanin, zadušeni blešk zreal, ki so slike bile v njih obdane od nedoločnih barvnih odtenkov, nekaj posebnih priljubljenih vzorcev, kakor slučajno razpostavljenih po kotih in pomnoženih s sestavljenimi odsevi, so zapeljavali najbolj pametne in premotili najbolj varčne odjemalke. Tega se je gospa Clémence zavedala. Odjemalke so na nemi nasvet malega, plišastega salona izbirale, kar je ona hotela...

Henrieta Madiot e šla po hodniku mimo vzor-

cev in mimo salona za pomerjanje ter je prav na koncu na desni odprla vrata v delavnico.

»A, vi ste, gospodična Henrieta?« pravi delovodkinja nevoljna. »To ste jo nategnili! Saj je že več nego deset minut, odkar smo končale z večerjo.«

»Mislite gospodična?« odvrne Henrieta prav mirno.

»Gotovo, gospodična.«

Loža, mala rdečelasa in debelolična vajenka, jo prekine:

»Čeprav je bila svinjina presneto slana.«

Dekleta po delavnici so se zasmejale, zadovoljna, da se jim je vsaj spet prilika ponudila, da se lahko posmeje. Zakaj ob smehu si odpotišeš. Pri mlajših so se zasmejale glas, oči ustnice, ves razveseljeni obraz hkrati. Starejše zlasti pa so se tiho nasmejale povešenih oči. Bil je to nasmeh starejših, ki jih šale mlajših za trenutek ovesele. Potem se je nekaj pogledov dvignilo proti Henrieti Madiotovi, med tem ko so prsti še vlekli iglo. Henrieta je bila vajena opazk delovodkinje. Primaknila je svojo pručico k mizi blizu vrat. Dvignila je krilo, sedla, vzela napol krašeno slamnato formo, ki so se dvigale na njej tri pentlje svetlorumenega traka, ter dejala:

»Tako lepo je zunaj, da se človek vrne dobre volje.«

Gospodična Avgušтина se je delala, ko da ne sliši, in je odvijala zavoj, ki ga je Henrieta bila prinesla od Mourieuxja. Vajenka je zaokrenila glavo proti gornjemu delu okna, kjer ni bilo piljenih stekel kot na spodnjem. Videti je bilo skozen vrh drevesa, ki se je zibal v sinjini. Zdelo se ji je, da čuti, kako je ta sinji četverkot lep ko paradiz in zavzdihnila je. Vse glave so se sklonile nad mizo in slišal si samo resk škarij, ki so rezale niti, drsenje form med prsti, ječanje stare pručice, ki so se ji bile prečke zrahljale, ali pa polglasne besede: »Ali mi daste žico, gospodična Irma?« — »Ali veste, kje je moj rumenkasti til, gospodična Lucija?« — Kako bi bila vesela, ko bi nocoj že lahko šla! V očeh me zbada.« Od časa do časa je katera prikrito zazdehalo. Kretnje rok so bile bolj nerovne nego zjutraj. Včasih je katera izmed deklet iztegnila prste na zeleno prevleko, jih gledala, nato pa brez besede z njimi spet prišla za šivanko.

Dvanajst deklet, ki jim je gospa Clémence dajala posla med sezijo, je delalo ob dveh vzporednih mizah, ki so vodile od vrat do okna. Med njima je bil v sredi le ozek prehod. Dve drugi mizi sta se nahajali vzdolž ob dveh stenah in sta bili pokriti z modrorožastim sivim papirjem.